

Kosmos giňşligini özleşdirmek Ýeriň emeli hemrasyny goýberilen gününden başlady. Raketa tehnikasynyň we kosmonawtikanyň ösmegi geodezistleriň önünde gaty çylşyrymly we özboluşly meseleleri goýdy. Mysal üçin, bütin Yeri bir koordinatalar ulgamyna getirmek zerurlygy, başlangyç we ugry ylalaşykly döwlet geodeziki torlaryň koordinatalaryny Ýeriň massasynyň ortasy bilen baglanyşdyrmak zerurlygy ýüze çykdy.

Ýeriň emeli hemralarynyň hereketleri ýerin çekiş güýjiniň meýdanynda bolup geçýär, şol sebäpli bu meýdany öwrenmek wajyp meseleleriň biri bolup durýar. Ýeriň emeli hemralarynyň we kosmiki raketalaryň tizliginiň ýokarlygy sebäpli, täze ölçeýji gurallary we ol maglumatlary gaýtadan işlemek ulgamlaryny döretmeklik zerurlygy döredi. Ýeriň grawiataşion meýdanynda hereket edýän kosmiki abzallaryň we şol meýdanyň häsiýetlerini kosmiki serişdeleriň kömegi bilen Ýeriň üstündäki nokat bilen baglanyşdyrmak kosmiki geodeziýanyň meselesidir. Kosmiki geodeziýanyň medseleleri, kosmiki gurallaryň koordinatalaryny, ölçemeleriň netijesinde ugruny, aralygy we tizlikini kesgitlemäge esaslanandyr.

Koordinatalary belli bolan stansiýadan we koordinatalary belli bolmadyk stansiýadan Ýeriň emeli hemrasynyň koordinatasyny kesgitlemäge soň belli bolmadyk stansiýanyň koordinatasyny kesgitlemek bolýar. Ýeriň emeli hemrasynyň hereketi grawiataşion meýdanyň täsirinde bolup geçýär hemranyň hereketini koordinat görnüşde öwrenmek, grawiataşion meýdan barada maglumatlary almak bolýar.

Ýeriň hemralarynyň koordinatalary esasan hem aralyk, burç ölçegleriniň netijesinde we bagly tizliklere görä kesgitlenilýär. Aralyk we bagly tizlikler radiotehniki we lazer serişdeleri bilen ölçenilýär. Burçlary ölçemeklik topografiki ýa-da radiotehniki serişdeleri bilen geçirilýär.

Gülçähre NURMEDOWA
S.A.Nyýazow adyndaky Türkmen oba hojalyk
uniwersitetiniň mugallymy